

3 - 6 jaar

**SPEEL
TIP**

Avontuurlijk spelen

Uit de kindermond

“Er liggen twee grote boomstammen buiten. Ik neem er een. Dat is zwaar. Oef, gelukt, ik heb ‘m op de andere gelegd. Zo is het een brug. Mag ik er op klimmen? Ik kijk naar de kinderbegeleider die met de andere kinderen in de zandbak speelt. Die glimlacht naar mij en zegt: Doe maar. Ga ik erop? Het ziet er wel leuk uit. Ik voel de gladde schors van de boomstam. Het wiebelt een beetje. Kan die rollen? Ik klim erop. Kan ik ook rechtstaan? Wow, het beweegt. Ik zet een voet neer en hou de onderkant vast. Durf ik rechtstaan? ‘Probeer je voeten stevig te zetten’, zegt kinderbegeleider Annick. Ik probeer verder. Ja, ik kan het! Ik zet voorzichtig een stapje op de wiebelende boomstam. Spannend. Durf ik eraf springen? Woeps, ik gleeed uit. Boem, op mijn poep. Dat was leuk. Ik ga het nog eens proberen!”

www.speelbank.be

Avontuurlijke speeldideeën

- Op www.speelbank.be kan je zoeken naar avontuurlijke speeldideeën door bij speelgebied *avontuurlijk spel* aan te klikken.
- Op [deze Pinterest-pagina](#) vind je heel wat beelden van avontuurlijke activiteiten, om je te inspireren.
- Fiftydangerousthings.com: een leuk boek rond avontuurlijk spelen en bijhorende website.

Bronnen

- Riscki.khleuven.be
- Ruimtevoordejeugd.nl
- Dossier *Uitdaging in het speelaanbod* uit de handleiding *Speelaanbod organiseren* (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw)
- [Laat ze buiten spelen](#), Helen Tovey
- [Tijd voor spelen](#), Froukje Hajer – Jantje Beton

Grijp ik alle kansen om avontuurlijk spelen te stimuleren?

Doe de test!

Geef jezelf een punt voor elke stelling die klopt.
Tel je punten op en bekijk onderaan het resultaat.

- Ik vind het goed dat kinderen nieuwe en uitdagende materialen leren kennen in de opvang. Bijvoorbeeld: ze leren (onder begeleiding) met een kleine hamer een spijker inkloppen.
- Ik laat de kinderen experimenteren met hoogte. Bijvoorbeeld: op een tafel gaan staan als podium, grote blokken stapelen en erop zitten.
- In activiteiten of impulsen gebruik ik echte materialen die kinderen kunnen ontdekken. Bijvoorbeeld: kookpotten, oude schoenen, kapotte elektrische toestellen, ...
- Ik hoef kinderen niet altijd 100% in het zicht te hebben. Het is oké als ze even ontsnappen aan de ogen van volwassenen of in kleine hoekjes kruipen. Zo kunnen ze af en toe iets 'stiekem' doen.
- Ik geef de kinderen de kans om natuur te beleven. Bijvoorbeeld: zich in een struik verstoppen, insecten zoeken (en vinden), naar buiten gaan als het gesneeuwd of geregend heeft of graven in het gras op zoek naar wormen.
- Af en toe doe ik een activiteit met vuur, zodat kinderen dat leren kennen. Bijvoorbeeld met een stok marshmallows roosteren, BBQ-en, een kampvuur maken, ...
- Ik vind dat kinderen in de opvang gestimuleerd mogen worden om hun grenzen te verleggen.
- Ik vertel voor een activiteit wat de afspraken zijn en ga hierover met de kinderen in gesprek. Zo weten de kinderen wat er kan en kunnen ze hier zelf mee omgaan. Ik herhaal de afspraken pas als het nodig is.
- Als kinderen en hun ouders voor de eerste keer komen, vertel ik waarom we avontuurlijk spelen belangrijk vinden.
- Ik let erop dat we ouders bij afhaalmomenten vertellen over avontuurlijk spelen. Als ik foto's maak en ophang zorg ik dat dit naar voor komt.
- Ik bespreek het thema 'avontuurlijk spelen' met collega's, zodat iedereen op dezelfde lijn zit.
- Ik geef kinderen de vrijheid om avontuurlijke elementen te gebruiken zoals ze zelf willen. Bijvoorbeeld een skateboard van de glijbaan laten glijden, een kangoeroebal van de helling rollen, een autoband proberen op te heffen.
- "Elk kind heeft recht op een blauwe plek" vind ik vanzelfsprekend. Het is niet erg dat kinderen een schram oplopen tijdens het spelen.
- Kinderen kunnen vuil worden tijdens het spelen, dat stimuleer ik graag.
- Ik geef kinderen de ruimte om te experimenteren met grote, losse materialen. Bijvoorbeeld: balken, paletten, drankbakken, oude stoelen, autobanden, ...
- Kinderen krijgen de kans om zelf een risico in te schatten voor ik ingrijp in wat ze aan het doen zijn.
- Samen met mijn collega's zoek ik naar praktische oplossingen voor vuilere activiteiten. Bijvoorbeeld door laarzen te voorzien om buiten te spelen als het regent of beschermende kledij bij een modderactiviteit.

0-6 punten

Je vindt het niet gemakkelijk om kinderen meer ruimte voor avontuur te geven. Voor jou is de veiligheid en de structuur een belangrijk houvast. Lees de voordelen van avontuurlijk spelen en ga aan de slag met de concrete tips. Denk eens terug aan hoe je vroeger zelf speelde. Begin klein, je zal merken dat meer avontuur leidt tot meer speelplezier.

7-12 punten

Je bent goed op weg. Hier en daar experimenteer je en laat je kinderen uitdagingen aangaan. Soms voel je je nog beknot door de praktische omstandigheden of als er tijd te kort is. Wees overtuigd van je mening en vertel die ook aan anderen. Een tip? Bekijk de vragen waar je 'nee' op antwoordde en probeer die tips eens uit.

12-17 punten

Je hebt bewust nagedacht en ingezet op avontuurlijk spelen. Bij jou krijgen kinderen echt de ruimte om te experimenteren en om echt kind te zijn. Je bent een inspiratiebron voor je team. Communiqueer over waarom en hoe je het zo aanpakt en neem je team mee in meer avontuurlijk spelen. Blijf zo verder doen!

5 voordelen van avontuurlijk spelen

- 1** Niet toevallig op de eerste plaats: avontuurlijk spelen geeft kinderen een **wauw-ervaring**. Denk aan "wauw, ik durf dat", of "wauw, dat mag ik thuis niet", of "wauw, het is gelukt". Het geeft hen een gevoel van vrijheid, initiatief, creativiteit. Avontuurlijk spelen leidt tot speelplezier.
- 2** **Uitdaging** is één van de factoren die zorgt voor hoge **betrokkenheid** in spelen. Naast vrijheid, interesse en comfort is uitdaging onmisbaar. Uitdaging kan in vele kleine dingen zitten, maar de kans krijgen om avontuurlijk te spelen en risico's aan te gaan is daar een essentieel onderdeel van. Zonder uitdaging, geen betrokkenheid tijdens het spelen.
- 3** Avontuurlijk spelen en risico's nemen is een noodzaak in de ontwikkeling van kinderen. Het **stimuleert hun zelfvertrouwen en weerbaarheid**. Bovendien leren kinderen door avontuurlijk spelen **risico's inschatten**. Dat is essentieel op jonge leeftijd.
- 4** In een groep kinderen zorgt avontuurlijk spelen voor **groepsgevoel**. Door samen uitdagingen aan te gaan, leren kinderen elkaar kennen en inschatten. Ze nemen verantwoordelijkheid op en helpen elkaar waar nodig.
- 5** Avontuurlijk spelen gebeurt vaak buiten en **in de natuur**. Doordat kinderen in de natuur spelen, ontdekken ze een bredere waaier aan speelkansen. Buiten spelen is bovendien gezond en maakt dat kinderen beter ontwikkelen op allerlei vlakken. Lees meer bij de [speeltip rond buiten spelen](#).

Wat is avontuurlijk spelen?

Uitdagingen aangaan

Avontuurlijk spelen is spelen waar een uitdaging in zit, iets wat voor kinderen spannend is, met een vaak onverwachte uitkomst. Kinderen ruimte geven om avontuurlijk te spelen is zorgen dat ze risico's kunnen en mogen nemen. Risico's zijn speelkansen.

Wel risico's, geen gevaar

Een risico is iets wat kinderen zien aankomen en waarvan ze kunnen kiezen of ze dat risico nemen of niet. Een gevaar is iets wat kinderen niet zien aankomen, bijvoorbeeld een losse trede op de trap van de glijbaan. Gevaren sluit je best uit, die bieden geen meerwaarde aan het spel van kinderen. Als je risico's uitsluit, betekent dit een stuk minder speelkansen.

Een waaier aan avontuur

Avontuurlijk spelen kan je in deze vormen onderverdelen:

- **Op hoogte**
op een tafel, speeltoestel, ...
- **Met snelheid**
lopen, fietsen, rollen, ...
- **Met 'gevaarlijke voorwerpen'**
met een hamer, spijkers, grote plank, mes of een oven, ...
- **Met onverwachte natuurelementen**
bij water, met vuur, ...
- **Speelvechten, stoeien en lichamelijk spel**
- **Kans op verloren lopen of verstoppen**

Hoe je avontuurlijk spelen beleeft en welke risico's je wel of niet aangaat, is heel persoonlijk. Ook voor kinderen is dat zo. Daarom is de kern van avontuurlijk spelen dat de keuze altijd bij de kinderen zelf ligt. De keuze om al dan niet mee te doen, de keuze hoe ver ze gaan of op welke manier ze het avontuur aangaan.

Wat maakt avontuurlijk spelen belangrijk?

Avontuur beleven en risico's nemen is een essentieel onderdeel van spelen. Spelen is voor kinderen grenzen verleggen, testen hoe ver ze kunnen gaan. Die uitdaging zorgt voor een hoge betrokkenheid en een intense speelervaring.

Kinderen hebben steeds minder de mogelijkheid om avontuur op te zoeken en risico's aan te gaan. Speeltoestellen zijn zo gemaakt dat er weinig uitdaging in te vinden is. Er zijn meer en meer veiligheidsvoorschriften. In veel situaties worden kinderen voortdurend begeleid door volwassenen. De hele wereld van het kind is zo ingericht en gestructureerd dat er weinig ruimte is voor eigen invulling en het aangaan van risico's. De maatschappij wordt meer en meer risicomijdend. Denk maar aan hoe je zelf vroeger speelde en wat daarvan nu nog kan.

Hoe ga je hiermee om in de kinderopvang?

Het gevolg van die overbescherming is duidelijk: hoe minder kansen kinderen krijgen om risico's aan te gaan, hoe meer ze ook risico's gaan vermijden in de toekomst. Door wél ruimte te maken voor eigen keuze en kansen te bieden om risico's aan te gaan en uitdagingen op te zoeken, ontwikkelen kinderen tot zelfbewuste en ondernemende volwassenen.

10 tips om avontuurlijk spelen mogelijk te maken

1 Stem binnen je team de meningen af op elkaar. Breng voorbeelden van avontuurlijke situaties ter sprake op een teamvergadering. Ga na hoe iedereen erover denkt, maak afspraken om op één lijn te staan.

2 Communiceer hierover met ouders. In de visie van de opvang, in dagelijkse contacten, in folder, in overleg, met foto's, ... zowel voor en na, duid het waarom en het hoe. Denk na hoe je hier met ouders afspraken over maakt. Bijvoorbeeld: voorzien kinderen zelf kledij die vuil mag worden of voorziet de opvang dat?

3 Inrichting van de ruimte. Zorg dat de kinderen in hun perceptie onzichtbaar zijn, maar wel zichtbaar genoeg voor begeleiding. Hoe kan je kinderen geheime plaatsen geven en toch een oogje in het zeil houden?

4 Geef kinderen de keuze of ze mee doen met de avontuurlijke activiteit of niet. Zorg voor genoeg keuzemogelijkheden binnen een activiteit. Bijvoorbeeld: laat kinderen kiezen hoe of op welk voorwerp ze van de glijbaan willen glijden. Zo hebben kinderen zélf hun uitdaging in de hand en kunnen ze hun eigen grenzen aanvoelen.

5 Zoek naar andere factoren die het welbevinden van de kinderen kunnen bevorderen. Dit staat in evenwicht met de uitdaging. Bijvoorbeeld: geef kinderen de keuze met wie ze samen een uitdaging aangaan, voorzie een leuke inkleding of zorg voor een warme drank na het buitenspelen in de modder.

6 Deze checklist geeft een aantal vragen om over na te denken voor je avontuurlijk gaat spelen:

- Zijn de ouders op de hoogte van jullie manier van werken?
- Voor welke leeftijd is de activiteit? Wat moeten de kinderen al kunnen voor ze de activiteit kunnen meedoen?
- Kunnen kinderen dit alleen of niet? Welke begeleiding hebben ze nodig?
- Is er tijd om ons volledig te richten op de activiteit?
- Hoe zit de groep in elkaar? Kunnen we inschatten hoe de kinderen elkaar gaan helpen?
- Is al het materiaal voorhanden?

Op die manier zorg je ervoor dat je activiteit doordacht is. Ook als je een avontuurlijke speelpuls lanceert, loont het de moeite om hier even bij stil te staan.

7 Zoek het niet te ver. Je kan makkelijk avontuur toevoegen aan bestaande activiteiten.

- Gebruik groter en indrukwekkender materiaal, of kies voor véél materiaal
- Speel eens op een verrassende locatie, waar het op het eerste zicht niet mogelijk lijkt
- Gebruik tijdsdruk om meer snelheid toe te voegen aan een activiteit
- Voeg hoogte toe, alles wordt spannender als het hoger boven de grond is
- Doe iets met kinderen wat ze eigenlijk nog (net) niet kunnen
- Zorg voor een onverwachte gebeurtenis in de activiteit

8 Vertrouw op inzicht van kinderen. Kinderen weten wat ze doen. Bij elke uitdaging gaat dit stappenplan door hun hoofd. Bij elke stap denken de kinderen bewust na. Speel hier op in. Spreek de kinderen aan of beraag wat hen tegenhoudt.

- Ik mag het
- Ik wil het
- Ik durf het
- Ik doe het

9 Gebruik positieve woorden en stimuleer kinderen terwijl ze bezig zijn. Dat doe je niet door 'pas op!' te zeggen, maar wel door deze tips:

- Maak kinderen bewust van wat ze doen: *Zie je dat... , Probeer... , Gebruik... , Hoor je... , Voel je... , Voel je je...?*
- Help hen probleemoplossend denken: *Wat is je plan? Wat kan je gebruiken? Waar ga je...? Hoe ga je...? Wie gaat...?*

10 Pas je begeleidershouding aan. Er zijn veel mogelijkheden tussen niets doen en de activiteit stoppen. Denk na welke houding je aanneemt: een oogje dichtknippen – observeren – materialen aanleveren – stimuleren – een idee opperen – uitleggen of helpen – meedoen – sturen – voordoen – ingrijpen. Zo zoek je per situatie en per kind het evenwicht tussen structuur en vrijheid bieden.

Veel speelplezier!

